MOSKVA-HRANICE

4

Weil

Triáda

Fotografie od Josefa Sudka
pořízená pro první vydání
Moskvy-hranice (1937).

Triáda

SPISY
Jiřího Weila 1900–1959

1	Reportáže a stati	1920–1933
2	Gogol a anglický román 18. století	1928
3	Reportáže a stati	1933–1937
4	Moskva-hranice	1937
5	Dřevěná lžíce	1938/1992
6	Makanna, otec divů	1945
7	Povídky (Barvy, Mír)	1946, 1949
8	Stati a reportáže	1938–1959
9	Život s hvězdou	1949
10	Harfeník	1958
11	Žalozpěv za 77 297 obětí	1958
12	Na střeše je Mendelssohn	1960
13	Paralipomena	

Řídí Michael Špirit

Jiří Weil

MOSKVA-HRANICE

Jiří Weil

MOSKVA-HRANICE

K vydání připravili
Hana Kosáková a Michal Kosák

Triáda

© Jiří Weil – heirs, 2021
© Jarmila Víšková – heirs, 2021
Editorial notes ©
Hana Kosáková a Michal Kosák, 2021
Photography © Josef Sudek, 1937
ISBN 978-80-7474-360-3
ISBN (pdf) 978-80-7474-394-8
ISBN (epub) 978-80-7474-395-5
ISBN (mobi) 978-80-7474-396-2

Edice vznikla za podpory výzkumného záměru Ústavu pro českou literaturu Akademie věd České republiky, v. v. i., (RVO: 68378068) a Programu institucionální podpory vědy pěstované na Univerzitě Karlově Progres (Q12 Literatura a performativita).

S. V.
věnuje autor

KNIHA PRVNÍ

Ri

1

Poslední, co viděla Ri, když odjížděla z Prahy, byla kávová konvička stále nalévající kávu, elektrická kávová konvička z reklamy nějaké továrny. Ri myslila na kávu, není tam káva, psal Robert, ať přiveze mnoho kávy, protože Rusové o kávu nedbají, ale jemu je bez kávy těžko. A co má říkat Ri, která tak ráda pije kávu espreso v automatech a chodí téměř denně do kavárny, co bude říkat Ri, až dojde zásoba kávy: přece nemůže vzíti s sebou metrický cent kávy, a co jí mohou z domova poslat – nanejvýše kilogram. Ano, bez kávy bude těžko. A těžko bude vůbec v neznámé zemi, podivné, špinavé, nemožné zemi, kde je Robert smluvním inženýrem, Ri bude žíti od nynějška v této zemi, která není zemí, nýbrž jen zkratkou – SSSR – a byla dříve Ruskem. Ri musí jet, protože jí denně píše Robert, že ji očekává, a posílá telegramy, že nemůže bez ní žít, a tak nyní jede do této podivné země, kde lidé nepijí kávu, netančí, nemají automobilů, nejezdí do hor na lyže, nechodí do kaváren a místo toho budují socialismus, jak čte Ri v novinách. Robert ovšem těší Ri v dopisech, že to není tak zlé, že cizím inženýrům se daří dobře, konečně se přece umí Ri také uskrovnit, byla v Palestině v židovské kolonii, kde byl život také těžký, ale jemu, Robertovi, je lehko, je inženýrem, má rád své řemeslo, zapomene na všechno, jen když má čistou košili a pyžama. Avšak s Ri je tomu jinak, vždyť musí nějak žít a musí se nějak bavit, co je jí do jakýchsi politických kroužků, o kterých píše Robert, když ona chce hrát tenis a hřát se na pláži? A nyní jede do neznámé země, brzy se skončí Evropa a pak přijde

hranice. Za hranicemi je něco, nač se bojí pomyslit, nějaká Asie, a přece ne Asie, Ri to ostatně nemůže vědět, neumí téměř rusky, snad se tam domluví německy, francouzsky nebo anglicky, jen bude-li čekat Robert na nádraží, a to není tak jisté, neboť kdoví došel-li telegram, je to země, kde je všechno možné, a Ri bude stát na nádraží, lidé budou na ni zevlovat, budou ji okukovat, budou na ni ukazovat prstem, protože přijela z Evropy, je jinak ustrojená.

Kolem bylo Polsko, vlak zastavoval na stanicích plných důstojníků, jeptišek a kněží, četníci se podobali generálům, měli zlaté nárameníky, na polích pracovali otrhaní sedláci, dívali se nevšímavě a nějak pohrdavě na vlak, nikdo nemával na cestující, ale přece jen to byla Evropa. Bylo možno vystoupit z vlaku ve velkém městě Varšavě, zajít si do kavárny a vypít kávu ve sklenici se šlehačkou, bylo možno se ještě procházet po ulicích svítících reklamami, prohlížet si vroubkované rukavičky nebo střevíčky z ještěrčí kůže ve výkladech, bylo možno přitisknout se k oknu a dívat se na šperky, bílé, mléčné náhrdelníky, vdechovat vůni parfémů a zápach benzinu, zatančit si nebo poslechnout si poslední foxtrot, který hrají současně v Paříži, v Berlíně a v Praze, ano, byla to ještě Evropa, ale ne docela.

Ri se nemohla zdržet ve Varšavě. Robert ji bude očekávat na nádraží, musí sehnat někde automobil a to se mu podaří třeba jen jednou, v Moskvě prý nejsou taxametry, a jsou-li, není je možno sehnat, a jet v nějaké špinavé káře, které se říká izvosčík, Ri nechce.

Československou hranici přejela bez obtíží, polský celník byl velmi slušný, říkal stále „proše pani“ a nějak se na ni útrpně díval, asi že jede do toho Ruska. V druhé třídě byli jen polští důstojníci, Ri s nimi nemluvila, ačkoli se pokoušeli stále jí něco vysvětlovat. Mluvili německy s měkkým přízvukem, a snad proto

se zdál jejich hlas falešným a měkkost jakousi pastí, Ri přece nemůže vykládat, že jede do Ruska k muži, ještě si důstojníci pomyslí, že její muž slouží bolševikům a ona je vyzvědačkou, a dají ji zatknout na hranicích. Tady již začíná Asie a může se přihodit všelicos.

Ve Varšavě se musila Ri prodírat davem lidí, lidé byli hůře oblečeni než jinde a jejich tváře měly ustaraný výraz, musila jít přes nádraží po dřevěném prozatímním můstku na druhou stranu, pak zase dolů, někam do hlubiny, odkud pojede vlak na hranice, do Stolpců. Ohlížela se stále po nosičích, ve Varšavě se krade, psal Robert, ať si tedy dá pozor, ale ve vlaku jí řekli důstojníci, že nosiči jsou číslováni a že krást nebudou; Ri ovšem nemůže vědět, je-li to pravda, je třeba dávat pozor na kufry. Je v nich celý příbor na kávu, jak se bude Robert těšit, až budou píti ráno kávu z červených porculánových hrnků, až se budou na talíři černat topinky, až bude kávostroj dýmat na podložce z pleteného rákosu, kterou si přivezla Ri až z Palestiny. Ano, Ri je odhodlána, ať je kolem Asie, ať tam chodí lidé špinaví, nečesaní, nemytí a roztrhaní, ať jedí podivná jídla, jak četla v románech, „boršč" a „ščі", že ona bude hájit Evropu, drahou, ztracenou Evropu, ano, barevný ubrus musí být na stole, opékaná šunka s vejci na talíři, ve váze květiny, židle přistaveny těsně ke stolu; budou sedět naproti sobě a dotýkat se koleny. A kdyby bylo kolem desettisíckrát Rusko, bude pít Ri s Robertem ranní kávu a Robert bude vypravovat o továrně a své práci, ano, Ri umí dobře poslouchat, třebaže ničemu nerozumí, nevyzná se v Robertově řemesle. Ale to nevadí, budou sami spolu, ať se děje cokoli. Doma bude mít Ri Evropu.

Ri se podívala opatrně do zrcadla visícího v chodbě přepychového modrého polského vagonu, jedoucího na sovětské hranice. Cesta neměla vlivu na její

pleť, přetřela si tvář jemně pudrem, bylo nutno vézti s sebou celou zásobu pudru, nebude tam asi ani Houbigant, snad jí celníci nezabaví pudr? Nosiči vnesli kufry a vlak vyjel k ruským hranicím. Nyní se již cítila Ri strašně opuštěná. Chtělo se jí plakat a třásla se, již se blíží sovětské Rusko, snad jí ani Robert nepomůže, možná, že se změnil, že se zamiloval do nějaké komsomolky, v Rusku jsou prý velmi volné mravy, čtla o tom v novinách. Třeba jí jednoho dne řekne, že se s ní rozchází, a vyžene ji, v Moskvě nemá nikoho známého a neumí rusky, je to cizí země a všechno je tam možné. Ne, Robert to jistě neudělá, nedbá o takové věci, stará se jen o své inženýrské řemeslo a píše denně Ri, že nemůže bez ní žít. Ale třeba tam onemocní, jsou tam špatní lékaři a léky prý tam vůbec nejsou, snad jí ani nepomůže domácí lékárnička, kterou si veze, a co se stane pak s Ri? Zemře v cizí zemi, neuvidí již Paříž, Lucemburskou zahradu a hlavně chrliče z Notre Dame, ano, na chrliče si právě nyní vzpomíná, vidí jejich strašné tlamy, když se vlak blíží k hranicím, obklopují ji a posmívají se jí asi jako Pavel, když mu řekla, že jede konečně za Robertem do Ruska. Pavel se tehdy šklebil, nebylo mu vhod, že jede Ri do Sovětského svazu, měl ji rád a žárlil na Roberta, ale přece přinesl na nádraží růže. Dávno je již vyhodila, ano, bylo to již v Polsku, někde před Varšavou, byly zvadlé. Bylo to krásné ve Vídni, Pavel měl malou opelku, jezdili se spolu koupat do Gänsekirchen, právě tam, kde se seznámila s Robertem. Ri veze s sebou desku „Hunderttausendmal“, bude to vzpomínka na Pavla a Vídeň – jak byla tehdy ubohá, co by si byla počala bez Pavla! A Pavel ovšem přijel do Prahy, nelitoval času ani peněz, přijel se rozloučit, bezpochyby si myslil, že vidí Ri naposled. Avšak je třeba ještě něco snísti, kdoví dostane-li v Rusku nějaké jídlo.

V restauračním vozu vypravoval nějaký bohatý obchodník člověkovi, který vypadal jako advokát, o jakési vraždě v Palestině. Zabili tam někoho, buď že to byl nějaký židovský demokrat, nebo opozičník. Obchodník živě gestikuloval a křičel jidiš po celé restauraci. Ri mu rozuměla, naučila se trochu jidiš v Palestině a od židovských básníků, Robertových přátel. Avšak nemohla sledovat rozmluvy, hranice byla již blízko, úzkost jí stoupala do hrdla, vzpomněla si na poslední okamžiky před operací, to byla také taková úzkost, ale kde je chloroform, který dává zapomnění, kde je Pavel, který byl tehdy v operačním sále? Hlava třeští, asi proto, že málo jedla a mnoho kouřila, cigarety přinesl na nádraží Pavel, rakouské egyptky, její oblíbený druh, Pavel nezapomněl na nic.

Když se vrátila Ri z restauračního vozu do svého oddělení, nebyl tam již nikdo. Vlak se vyprázdnil cestou k hranicím. Byla sama ve vagoně se svou úzkostí. Pak zastavil vlak v poslední stanici na polské straně, Stolpcích, polský policejní úředník přinesl orazítkovaný pas, celník prohlédl zběžně zavazadla, vlak stál chvilku na stanici, která se podobala všem stanicím v Polsku, ale byla jaksi novější a úpravnější, reklamy byly řvavější. Kolem vlaku běhali číšníci s podnosy plnými pomerančů, mandarinek a banánů, jako by chtěli upozornit – až sem sahá Evropa, kup si ještě pomeranč, tam v ledové, asijské Moskvě je nebudeš již nikdy jíst. A Ri se dívala smutně na pomeranče a Evropu, na reklamy hedvábných punčoch a turistických kanceláří, vlak pomalu vyjížděl ze stanice, jel strašlivě pomalu, jako by se mu nechtělo opustit Evropu, ačkoli z oken nebylo viděti nic než bažiny a luka. Sovětské hranice se blížily, ale nebylo ještě známek nějaké změny. Ri vyhlédla opatrně do chodby, polští konduktéři již zmizeli, bezpochyby vyskákali cestou z vlaku,

v chodbě nebyl nikdo. A pojednou se objevil před Ri vysoký sovětský pohraniční úředník s čepicí s rudým dýnkem a požádal ji o pas. Ri se podívala z okna. Vlak míjel dřevěnou slavobránu s jakýmsi nápisem, u brány stáli vojáci s rudými hvězdami na čapkách. Byla tedy již na sovětském území. Vlak vjížděl pomalu do stanice Něgoreloje.

2

Když byla Ri malá, věděla, že patří k velkému domu. V domě byla spousta věcí, Ri chodila kolem nich opatrně, byly tu lenošky potažené obaly, do nichž si nesměla sednout, sošky, svícny a vázy. V domě byla spousta služek a všelijakých lidí, ale ti nepatřili k domu. Mluvili jiným jazykem, jazykem sprostých lidí, Ri uměla mluvit jinak. Narodila se v malém městě na Moravě, ale nebyla z tohoto města, žila v jiném světě a velkém domě, protože otec byl bohatý, patřila mu továrna a lidé před ním smekali klobouky. Ri věděla, že jednoho dne odjede z toho malého města, i maminka odjížděla z něho každý měsíc do Vídně, tam bude žít jednou také Ri. Maminka přivezla vždy Ri a její sestře Margit z Vídně nějaký dárek a hlavně bonbony se svatoštěpánskou věží, Ri znala již odmalička tuto věž. Svět Ri byl svět svatoštěpánské věže, s kočáry, s velikými pštrosími pery, páni líbali ruce dámám s náhrdelníky na šíji, všechno bylo úplně jiné než v malém moravském městě.

Otce viděla Ri málo, byl stále v továrně, otec nebyl z velkého světa jako maminka, Ri slyšela někdy hádky, když matka chtěla odjeti do Vídně a otec jí to vyčítal. Otec mluvil o „dřině“ a matka říkala, jak ji mrzí, že si vzala takového „obyčejného člověka“, marně ji přece nezrazovala teta Rosa, kdyby byla jen dala na její radu. Ri měla otce ráda, přicházel z továrny vždy utahaný a unavený a bral Ri na kolena. Sliboval jí vždy, že jí koupí koníka, velikánského, opravdového živého koníka, ale asi na to vždycky zapomněl.

Maminka jezdila stále častěji do Vídně, Ri měla vychovatelky a chodila do německé školy, nekamarádila se však s nikým, ve škole nebyly děti, které by se jí vyrovnaly. Pak nějak rázem byla již velkou slečnou, otec jí dával peníze, mnoho peněz na šaty, matka ji brala s sebou do lázní a do Vídně a tety se jí začaly starat o ženicha.

Maminka byla velmi nemocná a Ri s ní jezdila po lázních, Margit nechtěla jezdit, nebude přece maminku stále ošetřovat, nemá na to kdy.

Bylo po válce a lidé křičeli po chlebu, ve městě byly také demonstrace, Ri chtěla odjet s maminkou v létě na Riviéru, ale otec je nechtěl pustit, kdoví co by se mohlo přihodit za těch nejistých časů. Ri se dala zapsat do české obchodní akademie, ale nebyla tam dlouho, spolužáci se jí smáli, protože neuměla dobře česky, brzy odtamtud utekla. Dělníci se pomalu uklidnili a Ri chodila tančit do plesů. Maminka byla nemocná, jely spolu do Francie, mamince bylo stále hůře. Margit se zatím vdala ve Vídni, byla mladší než Ri, a přece se dříve vdala, vzala si jakéhosi bankéře; Ri nebyla ani na svatbě, musila opatrovat nemocnou maminku a nudila se na malém městě. Jednou jí povídal Franz, její tehdejší přítel, zdali by se nešla podívat na takové místní blázny, sionisty, kteří si říkají chalucové; učí se hebrejsky a chystají se do Palestiny, aby tam žili jako zemědělci, představ si, Ri, vidělas už takovou legraci? Ri připadalo zábavné jet do cizí země a kopat tam hlínu, nebo jak se to dělá, aby rostly brambory, ne, brambory tam nerostou, spíše pomeranče, nebudou tam tedy kopat hlínu, co však budou dělat?

Ri šla do schůze a slyšela tam velký hluk a křik. Někdo stále zvonil zvoncem na pódiu, ostatní křičeli, byla to opravdu bláznovská zábava. Najednou se však objevil mladý člověk, silný, ramenatý, s energickou tvá-

ří a plavými vlasy – to přece nemůže být žid –, ale předseda, totiž onen člověk, který zvonil, ihned oznámil, že se do schůze dostavil známý sionistický agitátor, člověk, který právě přijel ze zaslíbené země a vysvětlí všem, jaké jsou tam poměry. Účastníci schůze ho vítali výkřiky – byla to jistě známá osobnost – v nějakém cizím a divokém jazyku a Franz ji poučil, že je to hebrejština a že řečník je proslulým lékařem, chirurgem, který se vzdal své praxe a věnuje se propagandě sionistického hnutí. Takový blázen – říkal Franz –, měl se dobře, co mu chybělo, a nyní jezdí po schůzích, dostává za přednášku dvacetikorunu a přespává u soucitných lidí. Ale Ri se líbil, měl štíhlé ruce a jeho úsměv byl takový příjemný a dětský na energické tváři, nemohla se naň vynadívat. Nevěděla dobře, o čem mluvil, bylo to však cosi velkého, protože se mu hlas třásl a lidé kolem byli nějak zvláště vzrušeni, nebyli to již obyčejní lidé – tu je přece mladý Muneles z konfekce a jak vypadá jinak –, byli sebevědomí a pyšní. Agitátor vykládal o zemi, a tato země byla krásná, hořela v letním slunci, byl to domov, sladký domov pro všechny poplivané a ponížené, domov i pro Ri, která hrála tenis, byla bohatá a silná a před kterou smekalo půl města klobouky. Domov, kde je možno si odpočinout a kde země bude laskavá, vstoupíš do ní jako do teplé vody, zabalíš se do ní jako do vlněného pláště za nepohody, bude to tvá země, bude se s tebou radovat a zachrání tě, budeš-li klesat únavou. Franz se usmíval ironicky, ale Ri se chtělo plakat, přemáhala se, jen oči jí zářily a řečník si toho nějak všiml. Přišel k ní po přednášce, stiskl jí pevně ruku, uvítal ji jako novou členku, nikdy by nebyla věřila, že tak štíhlé ruce mají takovou sílu. Řekl jí, že zůstane po nějakou dobu v městě, protože je zde mnoho přívrženců hnutí, že zde utvoří „chvucu“, společenstvo mladých lidí, které se pak vypraví do

Palestiny. Kdyby to Ri zajímalo, může chodit mezi ně a poslouchat jejich vyučování. Ri mu to slíbila pro jeho laskavý hlas a štíhlé ruce, nevěděla nejprve, co mu má říci, byla jen zpola židovka a hebrejsky neuměla. Maminku odvezli v oné době do sanatoře a otec chodil domů z továrny neveselý a zachmuřený, tentokrát se nebouřili dělníci, zato jemu se dařilo špatně, nebylo dost peněz. Ri tomu nerozuměla, ale byla k otci laskavá, nemůže ho nyní opustit, když je maminka v sanatoři. Doma bylo smutno, Ri nevěděla, co dělat, i chodila na schůze. Nejdříve ji doprovázel Franz, nakonec však řekl, že má dost toho bláznovství, chce-li chodit Ri mezi ty potřeštěnce, ať tam chodí sama, nebude si přece dělat ostudu. Ri chodila a vždy se setkala s Karlem Geisingerem, sionistickým agitátorem, bývalým chirurgem, který řeční za dvacetikorunu a přespává u náhodných známých. Karel mluvil laskavě, na schůzích byl mír a doma bylo smutno jako ve vyhořelém domě, Ri začala pomalu přivykat hebrejskému jazyku, smutnému a pochmurně vznešenému. Celé město si vypravovalo, že Ri chodí mezi sionistické blázny a že snad jednou upláchne do Palestiny, a tak jednoho dne si zavolal Ri otec a vyptával se jí přísně, co to má všechno znamenat. Ri je přece již dost stará, jemu se daří špatně, snad bude nucen i zavřít továrnu a pak budou všichni žebráky. Maminka je v sanatoři, není naděje na uzdravení, léčení stojí spoustu peněz, a nyní ještě ke všemu začne bláznit Ri a dělá mu ostudu po městě s tím zkrachovaným lékařem, který přišel bůhví odkud, a s jeho potřeštěnou bandou. Přece snad nemíní Ri vážně odjet do Palestiny a pracovat tam na poli, vždyť celý život nic nedělala a neví ani, jak práce vypadá. Ri si však postavila hlavu: bude chodit mezi sionistické hadráře, chce pracovat na poli, a vůbec otci není nic po tom, co ona dělá, zítra ostatně odjíždí

na Slovensko do pracovního táboru a tam bude opravdu pracovat na poli. Otec ji přemlouval, ukazoval, že je sám nemocen, ne, Ri nesmí odjet a on ji nemůže pustit, byla by to strašná hanba. „Pojedu," řekla Ri. Starý dům, otec, malé město, v němž byla hostem, – všechno bylo neskutečné, všechno mizelo, nebylo to důležité. Bylo třeba odjet, protože někde ležel kraj rozkvétající v slunci, společenství svobodných lidí a Karel se štíhlýma rukama a přísnou tváří.

Tak se začala její cesta. Nejprve pracovní tábor na Slovensku. Sedláci se jim smáli, byl to bezplatný cirkus, když mladý Muneles z konfekce zapřahoval koně nebo když se Ri pokoušela dojit krávu. Vracela se z práce strašně unavena, z nezvyklé, špinavé práce, chtěla několikrát utéci ze staré stodoly domů do svého pokoje, ke knihám a klavíru, ležet ve vonících peřinách, sprchovat se v koupelně, sejít do haly starého domu a nalít si plný koflík kouřící kávy. Tady musili pít jen mléko a jíst hrubé, narychlo navařené jídlo, které si sami připravovali, a spát na slámě. Jak jinak si to Ri všechno představovala! A těch úšklebků sedláků, toho klepařství mezi členy společenstva! Ri také trochu žárlila, Karel se líbil všem dívkám, byl tam jediný blondýn, ale Karel si všímal jen jí a své práce, těžké odpovědné práce vůdce. Zato večery byly krásné, když je Karel učil zpívat staré židovské písně a písně nové, vytvořené v zaslíbené zemi, Ri se hlavně líbila píseň o jakémsi Trumpeldorovi. Nerozuměla slovům písně, líbil se jí jen nápěv, a Karel jí vyložil, že Trumpeldor byl velký židovský hrdina a že ho zavraždili Arabové nebo Turci někde v Palestině. Ri litovala Trumpeldora a Karel tak krásně zpíval u večerního ohně, jistě budou krásné večery v Palestině, kde je vysoké nebe a hvězdy se lesknou prudčeji. Ri toužila již po Palestině s Karlem a po velkém štěstí pro všechny.

Jednoho dne se rozhodli k odjezdu, výcvik v táboře byl ukončen, všechno bylo připraveno. Ri a Karel si řekli, že se vezmou ještě před odjezdem, hlavně proto, aby se otec nemusil bát řečí, jinak by jistě slavili svatbu až v Palestině, jak si přál Karel. Odjeli k otci, našli ho, jak bloudí sám po velkém domě, bylo to jediné, co mu zbylo, továrnu zabavili věřitelé, ostatně byla zavřena. Otec již neměl peněz, věřitelé ho pronásledovali, ale on byl ke všemu apatický. Na maminku v sanatoři platili příbuzní a Margit nic nepotřebovala. Ať se tedy Ri vdá a odjede, je to nejlepší, co může udělat, snad bude mít v Palestině štěstí. Otec chtěl dáti Ri ještě něco na cestu, chtěl jí koupit nějaké krásné šaty, ale Ri odmítla rozhodně a energicky, tam v Palestině nebude potřebovat přepychových toalet, tam na ni čeká práce a nový domov. Svatba se odbyla v tichu, Ri a Karel odjeli ihned s celou chvucou do Terstu. Odtamtud se dostanou parníkem do Palestiny.

3

Angličtí celníci byli hrubí, Ri uměla dobře anglicky, marně přece neměla anglické vychovatelky. Pustila se do Angličanů, a Angličané zkrotli, byli potom velmi laskaví, ptali se jí jen, co dělá mezi těmito špinavými kolonisty, proč nepřijela jako turistka. Ri prohlásila, že patří mezi ty špinavé kolonisty, že přijela, aby s nimi pracovala na poli, a Angličané se skepticky usmívali, to přece není práce pro bílého člověka, uvidí, jak bude utíkat z této země, až pozná, jaké kousky umí lidem zahrát, co je to malárie a doba tropických dešťů. Radili jí, aby se jela podívat na Jeruzalém a jiná památná místa, ale pak aby si ihned sedla na loď, ještě než nastanou skutečná vedra. Ri nevěděla, jak má odpovědět na dobře míněné rady, ale pak ukázala na svého muže a hrdě prohlásila, že zde je její domov. Angličané se uctivě odmlčeli, celní prohlídka byla skončena.

Společenstvo se nezdržovalo dlouho v Tel Avivu, odjelo okamžitě na venek, kde mělo přidělenou půdu od Židovského národního fondu. Po celý den bylo nutno krutě pracovat, to nebyla lehkovážná školní práce na Slovensku, byla to skutečná práce na strašné půdě, která nechtěla dát nic dobrovolně a s níž bylo nutno se rvát až k smrti. Karel, lékař a vůdce, měl ze všech nejvíce práce, každou chvíli se někdo třásl v malarické horečce, i Ri onemocněla malárií. Nestarali se však o malárii, vysazovali pomerančovníky na půdě, která pálila, na cizí, neznámé a nepřátelské půdě. A proti malárii bojovali eukalypty, rychle rostoucími blahovičníky. Byl to snad domov, byla to snad vlast, když

všechno kolem bylo nepřátelské a cizí, i Arabové, kteří proklínali přistěhovalce, i půda, s níž jim bylo bojovat? Žili v barácích, Ri se vlastně dařilo lépe než ostatním, protože bydlila s Karlem v baráku ženatých, kde měli malý pokojík, všichni ostatní žili v společných noclehárnách. A večery? Nebylo večerů, lidé přicházeli strašně unavení z polní práce, usínali již při jídle a po večeři se ihned svalili na pryčny. Karel zakázal Ri, když se uzdravila, pracovat na poli, poslal ji do nejbližší kolonie do ošetřovatelských kursů. Ri se stala ošetřovatelkou a pomáhala Karlovi. Nedělalo to sice dobrotu, kolonisté nebyli spokojeni, ale Karel byl uznaným vůdcem a jediným lékařem, nemohli tedy nic namítat. Ostatně Ri opravdu nebyla zdráva. Malárie a strašlivá asijská vedra ji srazila k zemi, přece jen měli pravdu Angličané, když říkali, že to není země pro bílého člověka. Pomalu si však zamilovala tuto zemi. Byla cizí, ovšem, avšak kolonisté vítězili. Půda dávala první úrodu, kolonie bohatla, lidé se už nemusili tolik dřít, ženy začaly rodit děti. Ri se stala ošetřovatelkou dětí, zatímco matky pracovaly na poli. Měla nyní právě tolik práce jako Karel, přestože nemocných ubývalo. A tak bylo možno i zapomínat na evropská města, ano, Ri má domov, muže, kterého jí všichni závidí a kterého má ráda. Z domova dostávala zprávy jen od otce. Nebyly veselé. Otec psal, že zchudl ještě více, dům, ve kterém žije, mu vlastně již nepatří, ale věřitelé ho nechávají tam bydlit. Nyní se bojí, že k němu přijede Margit, protože její muž ztratil všechny peníze na burze a Margit nemá být z čeho živa. A nakonec se ptal otec Ri, nepotřebuje-li nějakých šatů, poslal by jí je. Ri odepsala, že šatů nepotřebuje.

Jednoho dne vypuklo arabské povstání. Tehdy všichni přestali pracovat na polích. V koutu skladiště hospodářských strojů byly vykopány pušky, zabalené

do nepromokavého plátna, byl tam i jeden kulomet. Zbraně byly tajně přivezeny s hospodářskými stroji a ukryty pečlivě správou kolonie, věděl o nich jen Karel a několik členů správy. Eukalypty střehly kolonii a za nimi číhali a stříleli do neviditelných útočníků bývalí prodavači textilního zboží, advokáti, obchodní cestující a asistent chirurgické kliniky. Všechno bylo by bývalo nepravděpodobné a směšné, kdyby byl nerachotil kulomet, neozývaly se Karlovy povely a kdyby byli ráno kolonisté nenalézali krvavých stop na silnici.

Druhého dne přišel ke Karlovi posel efendiho, sousedního statkáře. Efendi zval Karla, vůdce kolonie, na návštěvu. Od efendiho koupil kdysi Židovský národní fond půdu, na které se lopotila kolonie, efendi byl velmi bohatý. Koupil si za část stržených peněz staromódní kočár se svítilnami, projížděl se v něm po svých statcích a kolem kolonie, někdy do něho pro své potěšení zapřahoval své zahalené ženy a proháněl je bičem. Kolonisté se ušklíbali, ale mlčeli, nebyla to jejich věc. Avšak Ri měla oči a viděla, jak Arabové umírali. Byli vyhnáni z půdy, kterou koupil fond, a práci nemohli nikde dostat, protože židé tehdy nepřijímali arabských dělníků. Jenže ti se o ni beztoho neucházeli ani nežebrali. Lehli si prostě a pomalu umírali. Zpočátku se jen ploužili ve svých dlouhých burnusech. Pak již leželi a dívali se tupě do palčivého slunce. Leželi po celé hodiny a dny, a jednoho dne je našli kolonisté ztuhlé. Karel jim ohledal srdce a řekl lhostejným hlasem, že zemřeli vyhladověním. A co bylo nejpodivnější – měli vždy u sebe peníze, ne mnoho, ale přece jen peníze, za které by si byli mohli koupit jídlo. Svírali je křečovitě v pěstích nebo je měli v sáčku uvázaném na zápěstí. Snad chtěli takto umírat. Ri tomu nerozuměla a Karel říkal, že je to takový národ, který nechce žít, když se má potýkat s nějakou překáž-

kou, ale tomu nechtěla Ri věřit, viděla přece, jak se lopotí na kousku půdy od rána do večera. Snad to bylo proto, že je vyhnali z půdy a že bez půdy nemohli žít.

Karel věděl, že je efendi nějak zapleten do arabského povstání. Snad bylo pozvání jen léčkou, kolonisté se vyznali dobře v arabských mravech a znali arabskou taktiku úkladů. Bylo sice možno se spoléhat na zvyk pohostinství, jenže když se pere nebe s peklem a půda přechází do jiných rukou, přestávají platit všechny zákony. Karel váhal, má-li přijmout pozvání, ale bylo to nezbytné, byl vůdcem a musil ukázat, že nemá strach, v téhle válce platila jen osobní odvaha. Karel si však řekl, že jistota je jistota a jistotou že je Ri. Půjde na návštěvu s Ri, efendi si asi rozmyslí zabít ženu, protože by mu to Angličané nikdy neprominuli, ano, všechno odpustí Angličané, i kdyby Arabové povraždili všechny muže v kolonii, řekne se, byla to srážka, kdo za to může, že se lidé perou. Avšak vražda bílé ženy, to je něco jiného, tady běží o prestiž.

Karel tedy přibral Ri na návštěvu a Ri rozuměla jeho taktice, styděla se za Karla, třebaže jí lidé neříkali, že je to zbabělost. Karel byl vůdcem, a co dělá vůdce, prostě je správné; Ri však věděla, že Karel ji vleče s sebou jako svůj štít, nejdříve by musila zemřít ona a pak teprve Karel. Říkal jí sice, že je to v zájmu kolonie, že musí zůstat naživu, aby se kolonie udržela, jinak že ji Arabové vyvraždí, jí však přesto vysýchalo v hrdle a ošklivost se jí lepila na rty. Je-li člověk sám obětí, nepomohou řeči o království oběti, a těžko je člověku, jejž vlekou na porážku, zpívat hosannah. Ri šla s Karlem a poslouchala jeho řeči o vznešených cílech, o říši Izraele, říši bývalých uražených a ponížených a nyní mocných tohoto světa, říši s blahovičníky a pomerančovníky, o zemi, kvetoucí zahradě, laskané mořem, o vlasti vykoupené krví spravedlivých, kde

se budou děti radovat z vycházejícího slunce. Znala již Karlovy řeči nazpaměť, slyšela ho mnohokrát řečnit na táborech lidu a schůzích a dávno ztratila víru v tato slova, lesknoucí se jako solná jezírka, jejichž vodu není možno pít, její víru smyla krev na silnici vroubené eukalypty. Měla Karla ještě ráda, ano, měla ho ráda, a proto s ním šla. Všechny dívky kolonie jí záviděly Karla, měla ho ráda, bylo krásné být ženou nejpřednějšího člověka, vstávat ráno, než se Karel probudí, prostřít stůl, uvařit čaj, rozříznout největší grapefruit a posypat jej cukrem. Měla ho ráda a šla ho chránit svým životem, nemusil jí věru říkat fráze jako těm ostatním, byla přece jeho žena.

Karel měl pravdu jako vždy, byl přece jen rozeným vůdcem. Efendi byl v zřejmých rozpacích, když uviděl Ri, v celém domě se ozýval šepot a tlumené rozkazy, Arabové musili mluvit šeptem, protože věděli, že Karel umí dobře arabsky. Avšak efendi je uvítal vybranou francouzštinou, aby ukázal, že je vzdělaný člověk, vždyť studoval v Kairu a znal evropské způsoby. Stěžoval si na svůj národ, ano, jsou to nekulturní divoši, napadli ovšem kolonisty, kteří přinášejí zemi pokrok, proč by nemohli žít Arabové se židy v míru, ano, jsou nevzdělaní, nerozumějí, co znamená židovské přistěhovalectví pro blahobyt země. Karel se usmíval, kýval hlavou, rozhovor měl lehký ráz společenské rozmluvy vzdělaných lidí, francouzština byla skutečně nejvhodnějším jazykem. Efendi se stále ukláněl Ri a říkal jí všelijaké poklony, Ri se usmívala také a vyptávala se efendiho na syny, kteří studovali v Kairu, efendi byl na ně velmi pyšný a ukazoval jim jejich fotografie. O ženách se nemluvilo, nebylo by to slušné, Ri znala arabskou etiketu. Efendi hostil Karla a Ri východními lahůdkami, rozhovor pokračoval u malých číšek husté kávy, byla to příjemná návštěva, nic více. Efendi

se zřejmě vyhýbal politickým narážkám, zajímal se toliko o nové gramofonové desky a přehrával jim pyšně francouzské foxtroty.

Když se setmělo, vyprovázel efendi s velkou úctou Karla a Ri až na nádvoří, klaněl se jim ve vratech a zval je, aby ho zase navštívili. Karel vřele děkoval, zval ho rovněž k návštěvě kolonie, „Jsme přece sousedé," říkal, „a sousedé musí spolu dobře vycházet." Efendi se příjemně usmíval a Ri myslila na pušky a kulomet zakopané v koutě skladiště hospodářských strojů.

Celá kolonie očekávala Karla, večeře se proměnila v domácí oslavu, kolonisté gratulovali Karlovi k jeho taktickému umění a tiskli mu ruce, jako by se vrátil z vyhrané bitvy. Arabské povstání náhle zhaslo, všude byl klid a zbraně byly zase zakopány v koutu skladiště.

4

A pak začala historie s Dorou. Dora uměla nejlépe zpívat z celé kolonie. V bavlněných šatech s vyhrnutými rukávy přicházela opálená z pole, usedala ke stolu, smála se na všechny, ale dívala se jen na Karla. Ri věděla, že se Karel Doře líbí. Líbil se všem dívkám z kolonie, a přece jen Ri byla jeho ženou. Ri neuměla zpívat, a Karel zpíval s Dorou za nekonečných dní dešťového období. Střecha byla z vlnitého plechu a déšť na ni bubnoval, žlutá půda kolonie byla rozmoklá, nebylo možno vyjít z baráků, lidé zapadali do žlutého bahna, obloha chrlila stále vodu a všichni se scházeli každého dne u společného stolu. Hráli šachy, učili se anglicky, chlubili se svými hrdinskými činy na polích, bylo nutno něčím zaplniti čas. Když lidé ráno odcházeli do polí, když Ri vařila Karlovi čaj a petrolejový vařič hučel, když lidé odcházeli a Ri zůstávala sama v celém baráku a pak teprve šla do dětských jeslí, byla jistě šťastná a velmi, až příliš, myslila na Karla. Takový byl život a Ri se učila, nejela přece marně přes Středozemní moře a nepřistala v Jaffě, nekrájela marně grapefruity a neseděla marně se zkříženýma nohama na kobercích efendiho. To byla láska, to byl život a v něm Karel i Ri, odjeli z velkých měst za fantastickým snem, nebylo třeba věřit snu, ostatně Ri věděla, že mu Karel nikdy nevěřil, ačkoli byl vůdcem. A pak zde byli Arabové a Eisenfuss. O Eisenfussovi se vypravovalo v kolonii, že je to nebezpečný člověk. Byl odněkud z Polska, malý, přihrblý, s ryšavou bradkou, krejčí, prý z Białystoku. Již dlouho nepracoval, toulal se po židovských koloniích, tahal s sebou brožurky,

trmácel se v slunečním žáru a pil vodu ze zavodňovacích struh, skrýval se v křoví a přicházel večer, aby rozdával letáky a našeptával cosi kolonistům. Karel říkal, že je to špinavý lajdák, že seděl již v kriminále, ne tam v Polsku, nýbrž v Erez Israel, představ si, Ri, tam ho zavřeli Angličané pro komunistickou propagandu, jako by v Palestině byli kapitalisté, jako by kolonisté nežili ve společenství a neprováděli opravdový komunismus, třebaže ne takový zbrklý jako v Rusku. Vysvětloval jí, že Eisenfuss je kverulant, špinavec, který není s ničím spokojen a chce i tady rozvracet velké židovské dílo, a pak – co je hlavní – štve Araby. Ano, Eisenfuss se stýká s Araby, chodí do jejich špinavých chyší uplácaných z hlíny, dává se hostit jejich odpornými jídly a štve proti židům. Arabové vraždí židy a krev vlastního národa lpí na rukou Eisenfusse, špinavce z Białystoku, který zradil vlastní národ. Ri se ptala stále, co z toho Eisenfuss má, ale Karel jí vždy vztekle odsekl, že je to poblázněný komunista, který chce spravedlnost, nosí ji s sebou a mává jí jako kusem hadru, není to však spravedlnost, nýbrž vzteklina; Eisenfuss je vzteklý pes a jednoho dne se s ním Karel vyrovná jaksepatří. Rozvrací kolonie, copak Ri neví, jak se rozpadla kolonie Hebron, jak si vjeli kolonisté vzájemně do vlasů, jak křičeli ti blázni, že se nebudou dřít, aby se mělo dobře pár kapitalistů v Tel Avivu, jak vytáhli s rudými prapory a zpívali revoluční písně, dovede si představit Ri tu drzost, zpívali revoluční písně v *hebrejštině*, v svaté řeči, znovu nabyté po tisíciletích, v sladké řeči pokojného domova. A tohle všechno organizoval Eisenfuss, když byl propuštěn z vězení v Akře, bezpochyby byl málo pokousán štěnicemi v té špinavé jámě, když se pustil do takového kousku. Nyní po něm pasou Angličané, a dostane-li se jim do rukou, může být Ri jista, že Eisenfuss

již nebude štvát, dostane za vyučenou na celý život. „Musíme ho dostat do rukou," křičel Karel, „a až ho dostaneme, odevzdáme ho Angličanům." Ri se divila. „Angličanům? Ale vždyť jsi sám proklínal Angličany, vzpomínáš si, jak nehnuli ani prstem, když nás napadli Arabové, jak jsi říkal, že Angličané podporují tajně Araby proti nám a že nám zakazují přechovávat zbraně?" Karel se usmál a řekl Ri, že je jeho sladká kočička, ale aby se nepletla do politiky, že jí nerozumí, že komunisté jsou horší než Arabové, malárie a všechno dohromady. Všichni poctiví lidé se musí shodnout v boji proti rozvratníkům, to je již jiná válka než proti Arabům, s nimiž mají Angličané všelijaké závazky a plány. Ri musila odejít k dětem, chodila pak dlouho od jedné postýlky k druhé, měla nesmírnou radost z dětí, byly zdravé, tlusté a plavovlasé, to bylo nejdivnější. Ri si pomyslila, že by takový Eisenfuss mohl všechno zničit, i dětské jesle, i pole zaplacené potem a krví, i blahovičníky, představila si, jak horda špinavých Arabů pálí budovy, kácí stromy a táboří na spáleništi s otrhanými dětmi s očima zakalenýma trachomem. Karel má pravdu, jaké je to vlastně zvíře, ten Eisenfuss, který štve Araby proti židům a chce zničit všechny kolonie? Jednoho dne ho uviděla. Již večer předtím zpozorovala, že se v kolonii cosi chystá. Karel měl stále nějaké porady, byl po celý večer doma, představenstvo se sešlo za zavřenými dveřmi, ačkoli jinak bylo zvykem, že všechny věci kolonie se řešily za společným stolem v jídelně. Radili se až do půlnoci, a ráno byl Eisenfuss chycen, chytil ho mladý Muneles z konfekce, nyní předák dělníků na citronových plantážích. Chytil Eisenfusse, když se plížil z baráku, kde žilo dosti nespokojenců a kde měl jistě známé, u nichž byl v noci. Muneles se vrhl na Eisenfusse, srazil ho k zemi, Eisenfuss se pokoušel utéci, ale zatím

přišel Karel s členy představenstva a jinými kolonisty, ztloukli Eisenfusse do krve a odvlekli ho do kanceláře. Celá kolonie se seběhla, přiběhla také Ri. Karel svolal tábor lidu a vysvětlil všem, kdo je to Eisenfuss. V podstatě opakoval všechno, co říkal předtím Ri, jenže mluvil vznešenými slovy a s velkým zanícením, jak to dovedl, když chtěl lid rozhýbat. Ri se ani nepokoušela ho poslouchat, nelíbil se jí jako táborový řečník. Dívala se raději na Eisenfusse, který ležel svázaný a zkrvavený na holé zemi, v rozbitých botách a roztrhaných šatech, malý, přihrblý, hromádka neštěstí, uzlíček kostí. To je tedy onen hrozný nepřítel, který chce vypálit kolonii a povraždit všechny židy? Ri tomu nechtěla věřit, musila stále přemýšlet, jaká síla žene takového nedomírku k bláznivým kouskům, jaká síla ho nutí, aby se vláčel po vyprahlé poušti a jedl odporná jídla v arabských chyších. Karel vyprávěl Ri, jak Angličané nakládali s Eisenfussem, zřejmě ho těšilo, že ho bili obušky a tahali za ryšavou bradku. Nyní leží Eisenfuss na zemi, je svázán a oči se mu lesknou, musí poslouchat, jak o něm mluví Karel, a nesmí se ozvat, protože vedle něho stojí několik kolonistů s tyčkami z plotu. Karel chce, aby kolonie schválila, že Eisenfuss má býti vydán Angličanům, má se o tom veřejně hlasovat, kolonie má sama rozhodnout a dokázat Angličanům, že židé se dovedou zbavit nebezpečného štváče. Karel umí mluvit, dovedl přesvědčit kolonisty už mnohokrát, i nyní jsou přesvědčeni, a přece se jim nechce hlasovat, dívají se na Eisenfusse, vypadá tak uboze, když leží svázán na zemi. A Karel mluví dále o veliké zemi Izraele, o polích kvetoucích pomerančovníků, o bratrství utlačovaného národa, o veliké zemi ležící u moře, o vlasti všech židů, ponížených a uražených, o velikém cíli mít vlastní zemi, na kterou se budou všechny národy světa dívat se závistí. Kolo-

nisté hlasují pro vydání Eisenfusse, všichni, i ti nespokojenci, u nichž byl Eisenfuss v noci. Karel je dobře zná, někde mezi nimi musí být zrádce, který prozradil Eisenfusse. Nespokojenci hlasují asi proto, že se bojí. Ri pomalu zvedá ruku, avšak ustane v polovině pohybu. Má to smysl, hlasovat nad hromádkou kostí, zkrvaveným tělem, hlasovat, když všechno je špatná hra, které nevěří ani Karel? Ri se zdrží hlasování, nebude hlasovat ani proti, řekne si prostě, že jí nic není do této hry.

Kolonisté se dívali tázavě na Ri, nejvíce ze všech otvíral oči Karel. Hlasování bylo skončeno, všichni se rozcházeli jako po nějaké trapné podívané. Večer se málo mluvilo u společného stolu. Ani Dora nezpívala písně. Eisenfuss ležel svázán v kolně, zítra si pro něho přijdou Angličané. Ri nyní věděla, co přijde. Karel se tvářil jako obvykle, dovedl se dokonale ovládat, byl přece vůdcem. Avšak až budou doma, přestane se Karel usmívat.

Stěny baráku pro ženaté byly tenké a Karel musil mluvit šeptem. Mluvil ostře, sykavě, úsečnými větami a jasnými slovy. Ri ho zesměšnila před celou kolonií, Ri je hloupá husa a naivní holčička, Ri se má spoléhat na něj, který má vždy pravdu, a nedělat zbytečné demonstrace pro takové zvíře, jako je Eisenfuss. Co měla říci Karlovi? Byl by jí asi nerozuměl a byl by se jí smál, nemohla mu přece vypravovat o ryšavé bradce a zkrvaveném uzlíčku kostí. Ri mlčela a Karel sykavě šeptal. Nemluvili spolu ani druhého dne, když si přišli Angličané pro Eisenfusse.

Eisenfuss se již trochu vzpamatoval. Stál ve svých roztrhaných šatech na dvoře, krev již oschla. Angličané si ho prohlíželi ironicky. Vysoký anglický důstojník se zřejmě bavil pohledem na zchátralý zjev člověka, kterého prohlašovali policejní bulletiny za nebezpeč-

ného zločince. Je to možné, že tenhle skrček vyvolal stávku nakladačů v Jaffě, je možné, že mu uvěřili Arabové, takovému zmetkovi, který by nedovedl ani udržet pušku v ruce? Eisenfuss vykřikl. Vykřikl lámanou angličtinou, pokroucenou, tak dobře odpovídající jeho vzhledu. Mluvil o tom, jak byl zbit, mluvil o útisku, o právu pracujícího člověka, slova se mu trhala a přecházela hned ve vzlyk a hned ve vyhrůžky, třásl se jako v horečce a hrozil malou pěstičkou, shrbený a bezmocný. Anglický důstojník vyjekl vyhrůžně a namířil naň hůlkou. Policisté se okamžitě vrhli na Eisenfusse, zacpali mu ústa a odvlékli ho k automobilu.

Pak si ještě promluvil anglický důstojník s Karlem. Karel ovšem hovořil vybranou angličtinou a důstojník byl velmi zdvořilý. Pozdravil uctivě Ri, vyptával se, jak se jí daří, a chválil dětské jesle. Pak odvedl Karla stranou a dlouho ho vyslýchal o případu Eisenfussově. „Vždyť přece musil mít nějaké spojence v kolonii," tvrdil. Karel popíral. Byla to náhoda, prohlašoval Karel, žádný z kolonistů nemá nic společného s komunistickým štváčem, všichni přece hlasovali, aby byl vydán Angličanům, může mu ukázat protokol schůze. Angličan se usmíval ironicky, chtěl jen varovat Karla, ano, jen varovat, ovšem, anglické úřady si Karla váží, je to přece inteligentní člověk, lékař, ale opatrnosti nikdy nezbývá, důstojník by byl velmi nerad, kdyby měl Karel nějaké nepříjemnosti. Eisenfuss bude přece souzen a u soudu mohou vyjíti najevo všelijaké věci, je lépe již nyní udati Eisenfussovy spojence. Karel znovu ujišťoval Angličana, že o spojencích nic neví. Důstojník skočil do policejního automobilu, siréna zahoukla, kolonisté uviděli naposledy Eisenfusse, stočeného v klubíčku uvnitř policejního vozu, a nad ním dvě mohutné postavy anglických policistů. Večer neřekl Karel Ri ani slova.

5

Bylo údobí dešťů a Dora zpívala písně. Zpívala oblíbenou píseň o Trumpeldorovi, židovském hrdinovi z armády generála Allenbyho. Svou krev prolil Trumpeldor, prolil ji za velkou myšlenku židovské spravedlnosti, krev Trumpeldorova se vsákla do této sluncem sžehnuté země. Karel seděl u stolu a poslouchal s podepřenou hlavou. V takových okamžicích se Ri zdálo, že Karel skutečně věří svému snu, jeho tvář se roztáhla, ztratila tvrdé rysy, nebyl již vůdcem, díval se jaksi dětsky bezmocně a vzdorovitě špulil ústa, takový byl Karel, když ho Ri poznala na Moravě na táborech lidu s nadšeným pohledem modrých očí.

I teď Ri zachytila Karlův pohled. Díval se na Doru, díval se na ni zamilovaně, nemohlo být o tom pochyby, a Dora oplácela jeho pohled, zdálo se, že je mezi nimi nějaká úmluva. A nyní pochopila Ri, proč se poslední dobou její přítelkyně tvářily tak tajemně. Ano, všichni již asi věděli, jen Ri nevěděla, že Karel žije s Dorou. Karel se vracíval vždy pozdě domů, Ri se o to nikdy nestarala, měl přece tolik starostí jako předseda a jediný lékař kolonie. Mluvil nyní málo s Ri po případu Eisenfussově, bezpochyby se na ni ještě zlobil.

Nyní Ri věděla: Karel žije s Dorou. Nač je třeba důkazů, je to přece zřejmé, ví o tom již každý mimo Ri. Ri mlčela, neřekla nic Karlovi. Teprve když zastihla oba jednoho večera u zavodňovací strouhy, učinila pevné rozhodnutí. Sbalila své věci a uchystala všechno na cestu. Ri musí domů, má již dost této přetvářky, musí domů, do malého města, kde je otec sám ve velkém domě, který mu již nepatří. Ri se nějak protluče

životem, umí přece nyní pracovat. A nevěří již žádným řečím, vznešeným slovům a barevným snům, to všechno v ní zabil Karel. Je to tak dobře, je třeba jít domů.

Když přišel Karel jako obvykle pozdě do baráku ženatých, řekla mu Ri krátce, že odjíždí. Karel nebyl zvláště překvapen. Pokusil se jen naoko přemluviti Ri, aby zůstala v Palestině, ale nemluvil nijak vřele, byl asi rád, že Ri nepláče a nekřičí. Barák ženatých měl tenké stěny, bylo dobře, že si toho Ri byla vědoma. „Řeknu, že odjíždíš na dovolenou do Evropy, doufám, že nemáš nic proti tomu," skončil svou řeč. Ano, ovšem, Ri odjede na dovolenou do Evropy a již se nevrátí, Karel přece nemůže za to, že se jí líbí lépe Evropa než dřina v kolonii. Všichni budou litovat Karla, že ho opustila Ri. „Ostatně se třeba vrátíš," dodal Karel po chvilce. Ri se ovšem nevrátí. – „Zítra odjíždí nákladní automobil do Tel Avivu pro beton, můžeš se docela pohodlně svézt v šoférově kabině, spěcháš-li." Ri věděla dobře, že nákladní automobil měl jet pro beton až koncem měsíce, Karel asi zapomněl, že před několika dny navrhl Ri, aby se jela podívat na několik dní do Tel Avivu, ale zítra pojede nákladní automobil určitě, o tom Ri nepochybovala.

Ráno se Ri rozloučila s kolonisty. Neřekla jim, že se vrací domů, to obstará již Karel. Všichni myslili, že jede do Tel Avivu, a ženy jí záviděly, vida, co znamená býti ženou předsedy družstva, Ri si jede pěkně na výlet, a ostatní se musí dřít na poli, zrovna když je práce nejtěžší, po údobí dešťů. Ri viděla závistivé pohledy, ale neříkala nic, nechtěla lhát a nechtěla také zkazit Karlovi jeho hru. Ri neřekla Karlovi hlavní věc: že bude mít dítě. Ale Ri nebude mít dítě, nesmí mít dítě, o to se již postará. Ve Vídni je Pavel na gynekologické klinice a Pavel jí pomůže. Karel nesmí nic vědět, sice by ji jistě zadržel v Palestině.

Dora se přišla také rozloučit s Ri, Dora ovšem ví, kam jede Ri, ale usmívá se a přeje Ri pěkný výlet. „Budu tě zastupovat v dětských jeslích, než se vrátíš, chodila jsem přece také do kursu." Dobrá, Dora bude zastupovat Ri. Podruhé se lámal život, a Karel se loučil s Ri chladně, spěchal, bylo plno práce v kolonii. Nákladní automobil musil každou chvíli zastavovat, řidič běhal pro vodu k zavodňovacím strouhám nebo k studním. Ri pomáhala šoférovi vytahovat okov ze studně, opouštěla zemi spálenou sluncem, jela na sever, těšila se již na první sníh. Myslila jen na sníh a jízdu na lyžích, nemohla myslit na něco jiného. Všechno bylo příliš složité, všechno bylo strašné, i rozloučení s Karlem, i dítě, které nesmí mít, i budoucnost bez haléře, i marnost víry v štěstí všech. Ri byla příliš malá, příliš bezbranná a nemohla na všechno myslit, nebylo by to ostatně nic platné.

Angličtí celníci nepoznali Ri, snad to byli již jiní lidé, snad se Ri změnila, ostatně tentokrát s nimi Ri téměř nemluvila, myslila stále na Eisenfusse, na Angličana s hůlkou a dva vysoké anglické policisty. Karel dal Ri dosti peněz, mohla jet pohodlně druhou třídou až do Terstu a pak vlakem do Vídně. Ve Vídni bude bydlit u příbuzných, ve Vídni žije Pavel a tam musí být také provedena operace.

Ri chodila po Vídni a radovala se. Bylo jaro, evropské jaro s fialkami a větrem bijícím do spánků. Možná, že tohle byl domov a Palestina s bohatstvím pro všechny byla jen noční můrou, přízrakem, strašným snem, ve kterém byl Karel, i noc obležení, i hromádka kostí Eisenfusse, i Arabové umírající u zavodňovacích struh.

Pavel byl laskavý, chodil s Ri na koncerty, nosil jí fialky, ale o operaci nechtěl ani slyšet. „Je to nebezpečné, je již pozdě." A přece se Ri podařilo přemluvit

Pavla. Musil uznat, že nemůže mít dítě, když nedovede uživit ani sebe.

Bylo opravdu pozdě a potrat byl zlý. Ri ležela dlouho, umírala, snad by byla umřela, kdyby nebylo Pavla. Ležela v soukromé sanatoři, všechno bylo přepychové a drahé, Ri nevěděla ani, kdo to platí. I otec ji přijel navštívit a přivezl jí krásné šaty, ale Ri nemyslila na otce, ani se ho nic nevyptávala, ležela jen a dívala se upřeně na strop. Pavel jí nosil květiny. Pomalu se uzdravovala. Učili ji znovu chodit, bylo jí, jako by uviděla poprvé svět, byl jiný, příliš bouřlivý, a ona byla strašně unavená. Začala již vycházeti sama. A jednoho dne pro ni přijel Pavel se svou opelkou a odvezl ji k příbuzným. Musila zůstat ještě nějaký čas ve Vídni, byla ještě rekonvalescentem, ostatně se jí z Vídně ani nechtělo, co by dělala v malém moravském městě v starém, velkém, prázdném domě, kde žije otec, obléhán věřiteli?

Bylo léto a Pavel vozil Ri do lázní na břehu Dunaje. Měl kabinu na betonových sloupech, kabina vedla přímo do řeky. Dunaj byl velká řeka a večer musili zapalovat oheň proti komárům. Ri již zase dovedla přeplavat Dunaj, život se vracel a to bylo vítězství. Pavel byl dobrý kamarád, byl nesmírně hodný, nemluvil o ničem, neptal se Ri na nic. Měl ji jistě rád a stále čekal, nechtěl však dosud od ní nic.

Na břehu Dunaje se setkala Ri poprvé s Robertem. Přijel z Bratislavy, kde byl inženýrem v továrně, byl to Pavlův známý. Robert byl odněkud z Polska a chtěl se zase do Polska vrátit, neuměl mluvit o ničem jiném než o továrně a strojích, byl vynikajícím inženýrem a odborníkem v kabelech, neříkal krásná slova jako Karel, uměl mluvit jen střízlivě. Svět Robertův byla továrna, stroje, vykládal Ri při prvním setkání, jaké musí býti jakosti papír, aby ho bylo možno použít na kabel, jaký je to zvláštní papír, jediný na

světě. Ri vykládala Robertovi o světě snů, měla jen tento svět, když Karel a jeho Palestina byly ztraceny, svět poezie a literatury. Chodila s ním do společnosti jeho přátel, židovských básníků, kteří psali jazykem jidiš, Robert znal skvěle tento jazyk, byl přece z Polska, jeho matka nosila paruku a Robert se učil talmud, Robert ani nebylo jeho vlastní jméno, jmenoval se nějak podivně, Šimke nebo Šimkele, Ri to zapomněla, vyšel ze světa stínů, přišláplého světa skrčených lidí s dlouhými pejzy, ale řemeslo Robertovo bylo jasné a světlé, v geometrických obrazcích a matematických vzorcích. Ri měla ráda u Roberta onu jasnost, Robert mluvil o všem přímo, dělal všechno tiše a přesně, Ri se dívala mlčky na Roberta, když rozdělával oheň na břehu Dunaje, oheň proti komárům, jak přesně lámal větve, jak narovnával hraničku, jak musil oheň vzplanout v jeho rukou, ať vítr foukal na jakoukoli stranu. V Robertovi byla jistota a Ri se zachtělo o ni opřít, místo světa Karlova, světa vymyšlených lidí a vymyšlené země, se na ni díval Robert, bývalý Šimke nebo Šimkele, inženýr, pán věcí jasných a skutečných.

Robert mluvil o odjezdu do Ruska. Nabízeli mu tam místo technického ředitele v kabelové továrně, Robert určitě místo přijme. Pavel se ušklíbal, co může být dobrého v Rusku? Robert se s ním přel. Nestaral se, co se děje v Rusku, chtěl jen pracovat jako inženýr, přece musí Ri pochopit, že je tam práce, velká práce, že se tam nebude musit párat s nějakými malichernostmi, čekat na státní objednávky a sestavovat falešné rozpočty pro správní radu. Bude tam mít skutečnou práci a nebude trčet celý den v kanceláři. Ri přece neví, co je to kabel, jaká síla je v něm uzavřena, co práce je třeba k jeho výrobě. Ri viděla kabely jen na ulici jako obrovské kotouče u rozkopaných jam, takové kabely dělá Robert.

Ri měla ráda Roberta a Robert ji zval s sebou do Ruska. Měla zase opustit Evropu, svůj pravý a skutečný domov, a odjeti do nějaké jiné Asie, měla se zase vypraviti na cestu do cizí země. Avšak Robert nemluvil o žádném snu a žádném bratrství ponížených. Robert mluvil o práci. Co je mu do Ruska? Bude tam mít Ri a svou práci, víc nepotřebuje. Není mu nic po tom, co chtějí budovat bolševici, to je jejich věc, jeho řemeslo je jiné. A Ri potřebuje Roberta. Je doma po dlouhé cestě, ale je sama, je slabá, a kolem je nepřátelský svět, se kterým se musí rvát. Spoléhat se na příbuzné, na Pavla? Spoléhat se na otce, který žije sám v bídě ve velkém domě, ve městě, do kterého Ri už ani nepatří? Ano, bylo by třeba bojovat, ale Ri je strašně unavená, potřebuje Roberta, nemůže bez něho žít, musí se o někoho opřít. Půjde s ním třeba do horoucích pekel, když je Robert tak neústupný a nechce zůstat v Evropě.

A tak bylo rozhodnuto: Robert pojede do Ruska jako smluvní inženýr a Ri přijede za ním jako jeho žena. Nejdříve se Ri rozvede, ostatně to zařídí již Karel, Ri se dověděla, že Karel žije nyní již veřejně s Dorou v jejich bývalém pokoji v baráku ženatých. Zatím může Ri bydlit ve Vídni, a potřebuje-li Ri peníze, ne, Ri peníze nepotřebuje, jinak by Robert všechno zařídil. A třeba by mohla čekat Ri v rodném moravském městě, otec je sám a opuštěn, a odjede-li Ri brzy, nemusí si nic dělat z pošklebků a maloměstských klepů.

Ri se vracela domů. Pavel ji dovezl na nádraží, koupil jí na cestu růže a časopisy. Otec ji očekával na nástupišti, starý, zlomený člověk, byl k ní laskavý, jako by byla ještě nemocná, bál se s ní mluvit a nevyptával se jí na nic, mluvil jen o věcech zbytečných a nezajímavých, o známých, na které se Ri již nepamatovala.

Teprve doma, v opuštěném domě, plném starých věcí, se pojednou zeptal Ri, zdali neviděla maminku.

Ano, Ri viděla maminku, ale o tom právě nechtěla mluvit. Raději by mluvila o svém vlastním ponížení a o své křížové cestě než o setkání s maminkou ve vídeňské sanatoři pro duševně choré. Maminka chodila hrdě po zahradě, měla starodávný široký klobouk s pštrosími pery, takový, jaký viděla u ní Ri v mládí, a šaty s dlouhou vlečkou. Nepoznala Ri, považovala ji za paní Borzigovovou a ptala se jí, pořádá-li soaré, stěžovala si trpce, že nedostává pozvánky. Ri ujistila maminku, že jí pozvánku rozhodně pošle, nyní že není sezona, aby pochopila, jen jak začne sezona. Maminka kývala vážně hlavou a hrdě odcházela. Ri stála opuštěna ve velké ústavní zahradě, tiskla k očím kapesník, i matčin svět zahynul, i matka si vybudovala místo něho svět lži a výmyslu, a tak se setkaly na zahradní cestě posypané pískem. Otci řekla, že se mamince daří lépe, že lékaři doufají v nejlepší a že jinak je maminka zdráva.

Pak zase žila Ri na malém městě. Viděla, jak za ní lidé slídí, jak ruce odhrnují záclony, když si vyšla na procházku, byla provázena pohledy tisíci očí a někdy zaslechla úryvky rozhovorů nebo vyprávění přistěhovalým lidem. Ri si nedělala nic z těchto řečí, odjede již brzy. Odjezd se blížil, přijel Robert, elegantní, vážný inženýr, maloměsto otvíralo oči. Ri odjela s Robertem do Moravské Ostravy na polský konzulát, tam jim cosi odříkal úředník a Ri složila slib nové vlasti, Polské řeči pospolité. Seděli pak ještě v ostravské kavárně, Robert musil ihned odjet do továrny, zbývalo jen několik hodin. Nebyli sami, přisedl k nim známý Ri, bývalý maďarský básník, zvaný Forbes pro nezřízenou vášeň k hracím automatům a pro podobu jeho skutečného jména. Forbes byl nyní v Ostravě zubním

lékařem, ale na básně nezapomněl. Díval se udiveně na Ri a jejího nového muže a pak si vykládali navzájem své osudy, zatímco Robert si prohlížel časopisy. Potom šla Ri doprovodit Roberta na nádraží, Robert odjel do Bratislavy a Ri jiným vlakem domů. Tak se odbyla druhá svatba.

V zimě nechtěla Ri žít v malém městě. Přestěhovala se do Prahy k Margit, která si zařídila umělecký atelier a protloukala se životem, jak se dalo. Neuvítala Ri nadšeně, neměly se nikdy rády, ale Ri měla nyní své vlastní peníze od Roberta, který již odjel do Ruska. Ri se učila v Praze rusky, nepříliš horlivě, ale musila se učit, jede-li za Robertem do nové země. Protivila se jí azbuka, připadala jí jako arabská písmena v domě efendiho. Dověděla se o dvojí ruštině, ruštině ruských emigrantů, ustrnulé v starých, kroucených slovech, plných úcty, ruštině, v níž se objevovali milostpáni a slečny a jež jí připadala jako řeč dlouhých pštrosích per, jakými měla vyzdoben klobouk její matka. Pak tu byla ruština druhá, jejíž slova se kroutila v křečích nového řádu, byla to řeč zkratek, horečných snů a matematických formulek.

Avšak kolem Ri byl svět, výklady krámů a květinářství, oddech po tenisu, lesklé hedvábí a anglické sukno, dotýkající se těla s důvěrnou spolehlivostí, všechno bylo nyní pro Ri nové, objevovala znovu svět v okamžiku, kdy jej měla zase ztratit. Vcházela do něho s rozzářenýma očima, vítal ji hudbou tanečních síní a přítmím biografů, skláněl se nad ní větvemi stromů v parku a obklopoval ji čistou vodou bazénů. Zamilovala si znovu tento svět a hrozila se nové Asie, zase špína, zase baráky, zase hrubý oděv a práce, nesnesitelná, jednotvárná práce. Ne, tentokrát již nebude Ri pracovat. Robert vydělá dosti pro oba, není přece marně vynikajícím inženýrem. A Ri se bude snažit,

aby utekla Asii, bude mít všeho dost, věci si přiveze z Evropy a jídla bude dostávat, jak píše Robert, z cizineckého konzumu. Ri zavře svůj svět na deset zámků, aby se do něho neprodrala škvírami a trhlinami Asie. Ri ztrácela svět, jehož nabyla tak nakrátko, nyní si teprve uvědomovala jeho krásu. Byly tu zvyky, ke kterým se zase vrátila po návratu z Asie, pohyby, kterými svírala raketu nebo cigaretu, otevření dveří kavárny a objednání kávy, vybírání látek a povinný úsměv pokladní. Věci k ní mluvily a zvyky ji strhovaly, byla částí tohoto světa, ale nyní jí byl dražší, protože si jej poprvé uvědomila. Jako by si ho byla znovu vydobyla po nocích v poušti Asie, po těžké práci a křiku kojeňat. Nejdříve ji ohlušil, a pak ji přitáhl k sobě, obklopil ji mírem, bohatstvím věcí a travou parků. Nebylo třeba přemýšlet, bylo jen nutno chodit po Praze a znovu jej nabývat, objevovat nová místa a jeho novou řeč, zpomalovat jeho pohyb v sladké únavě a zrychlovat jej v klouzání automobilu po asfaltu.

Opouštěla znovu evropský svět a jela do jiné Asie, musila jet. Odjížděla do Asie politických formulek a kolektivizace, chladné Asie, mrazivé Asie přísného řádu, Asie bojující s Evropou, do země zkrvaveného Eisenfusse a průmyslově-finančních plánů. Loučila se s Evropou nákupy. Robert jí zanechal dosti peněz, a Ri nyní běhá celý den po Praze, sestavuje seznamy všeho, co je nutno vzít s sebou, a je toho mnoho, velmi mnoho, jsou to přece cement, malta a cihly, z nichž je tam možno vybudovat evropský svět. Kupovala všechno, co jí přišlo na oči, koupila i gumový polštářek, ačkoli dobře nevěděla, co s ním bude dělat, koupila spoustu věcí, které se jí zdály zbytečnými, ale které s ní přece mluvily řečí jemných tvarů, elegantních křivek, dokonalých mechanismů. Vybírala dlouho gramofonové desky, bylo třeba koupiti všechny desky, s nimiž byly

spojeny nějaké vzpomínky, k údivu prodavačů hledala po obchodech staré zapomenuté foxtroty a poválečná tanga. Nakoupila i porcelánové příbory, soupravy lžiček, nožů a vidliček, kávostroj a čajník, všechno musí býti z Evropy, nic nesejde na tom, co psal Robert, že je totiž v cizineckém konzumu nádobí dost. Ri chtěla mít své evropské nádobí, jinak by tam přece nedovedla vytvořit Evropu. Vybírala pečlivě knihy. Musí to býti knihy evropské, musí mluvit o lásce, jež přetrvá všechny řády, musí to být básně vznešenější než skutečnost, mezi knihami musí býti i Heine, i Rilke.

Margitin byt se nyní podobal skladišti, byly zde i mužské věci, neboť Ri myslila i na Roberta, je částí její Evropy a musí nosit evropské věci. Byl zde i tucet kravat – jejich barvy budou prapory Evropy.

Robert již naléhal na příjezd. Psal, že dostal konečně byt, překrásný byt na moskevské poměry, byt o dvou pokojích s koupelnou pod jedním uzavřením v domě zahraničních technických odborníků, že na ni čeká už netrpělivě, ať přijede, než nastanou mrazy, aby si snadněji zvykla na podnebí. Ri se nechtělo z Prahy, třeba již měla všechno nakoupeno a v kapse nového cestovního kostýmu lístek druhé třídy do Moskvy. Konečně se přece jen rozhodla odjeti. Napsala Pavlovi do Vídně lístek na rozloučenou, ale Pavel přijel za ní do Prahy, říkal, že musil přijet, protože ji již nikdy neuvidí, pohltí ji navždy asijská země, nikdy se již nevrátí Ri do Evropy. Ri zesmutněla. Procházela se ještě naposled s Pavlem po Praze, tančili v baru, a druhého dne již stál Pavel na nádraží u varšavského rychlíku. Odjížděla z Prahy a svírala kytici, poslední dar Evropy.

6

Ri se probudila ráno, daleko za ruskými hranicemi, jela celou noc v „měkké“ třídě ruského vagonu na pohodlném a čistém lůžku. Rozhlédla se udiveně, připadalo jí podivné, že se již blíží vlak k Moskvě. Vzpomněla si na celní prohlídku v Něgoreloje, tam ji uvítala poprvé sovětská země, vzpomínala, jako by to bylo pokračování snu, jak musila bojovat o různé věci s celníky, a nejvíce o čajový příbor. Ale všechno se vysvětlilo, když se konečně dověděli celníci od pohraniční stráže, která uměla německy, že Ri je ženou zahraničního inženýra, že jede za svým mužem do Moskvy a že věci jsou určeny pro jejich společnou domácnost. Potom byla Ri strašně unavena, nemohla únavou ani jíst, a když jí průvodčí ukázal pohovku ke spaní, nepodívala se ani na spolucestující a ihned usnula. Slyšela ještě v polospánku, jak její sousedé, političtí emigranti snad z Rakouska nebo z Německa, zpívají Internacionálu, jak cosi radostně křičí, vítali asi novou vlast a musili se odškodnit za dlouhé mlčení v Polsku.

Když vyšla Ri z umyvárny, blížil se vlak již k Moskvě. Jel kolem podivných vesnic z dřevěných domků, tu a tam trčely betonové budovy továren, ale dřevěných domků bylo více, jejich počet rostl, čím více se blížil vlak k Moskvě. Všechno bylo ze dřeva, i budovy stanic, i kostely s cibulkami, i jakási skladiště. Betonové budovy vypadaly, jako by mezi domky vpadl vetřelec, dřevěné chalupy se ho jaksi stranily, mezi betonovými budovami a domky bylo vždy velké prázdné místo, působící odporně svou nahotou a pustotou. Okna vagonu byla zavřena, Ri se ani nepokoušela je

otevřít, nerozuměla dobře oknům těchto cizích vagonů, dvojitým a jaksi neobyčejně úzkým. Snažila se přece jen vdechnout podzimní vzduch, ale zdálo se, že tam za okny je počátek zimy, dřevěné domky bez zahrádek mezi smrkovými lesy vypadaly opuštěné v mžení, drobné kapky deště dopadaly na okna. Ri přivykla již rovinaté krajině z Polska, ale nyní se zdála rovina smutnější, prostornější, ubíhala kamsi do nekonečna, dešťové kapky stékaly na dřevěné staniční budovy, kolem nichž jel vlak, a Ri si začínala všímat lidí na nástupištích. Byli oblečeni nějak podivně, vůbec ne evropsky, nenapadlo ji, že by to byly obleky bídy, nemohlo ji to napadnout, nebyly ostatně takové. Byly jen cizí, cizejší než burnusy Arabů v Palestině, cizejší proto, že byly evropské a jaksi zase neevropské. Ri nemohla stále uhodnout, v čem je rozdíl. Konečně si řekla, že to budou asi placaté čepice a vysoké boty, ale byli tu přece lidé s obyčejnými čepicemi, jaké nosí i dělníci v Evropě, a s obyčejnými botami, ale vždy cosi vadilo, vždy cosi ukazovalo, že je hranice překročena. Snad jsou ti lidé opravdu jiní, ne vzhledem, nýbrž pohyby, chůzí, držením těla, jiné šaty jen zdůrazňovaly tuto cizotu.

Ri neměla již mnoho času na přemýšlení, dřevěné domky řídly, stále více rostl počet rozházených cihlových a betonových staveb, lesy již zmizely, objevila se první tramvaj, zpustlá, černající se lidmi a otlučená, pak první nákladní a osobní automobily, nádražní skladiště, byla to již Moskva, kde ji měl očekávat Robert na nádraží. Ri nechtěla ani pomyslit, že by Robert nepřišel na nádraží, byla by to její záhuba, nejlépe se spolehnout na Roberta. Zavazadla ležela na podlaze vagonu, vlak vjížděl na Bělorusko-baltické nádraží. První, co zasáhlo Ri, byl pocit dokonalé cizoty. Znala nádraží téměř všech evropských velko-

měst, ale tohle snad nebylo ani nádraží. Spíše se to podobalo východním bazarům s křikem a hlukem, na peroně stáli lidé s dlouhými vousy a na zádech měli špinavé pytle, bylo zde mnoho lidí, kteří nemohli mít nic společného s cestou, vlakem a odjezdem, bylo záhadné, proč tu vlastně jsou, přece však musili někam jet. Ve změti postav, obličejů a zavazadel rozhlížela se Ri po Robertovi, konečně zahlédla jeho čepici a pak jeho tvář, viděla, jak se dere davem, jak pracuje energicky lokty a přichází stále blíže. Robert, drahý Robert, nyní již Ri na ničem nezáleží, blíží se, přichází, jak se jí po něm stýskalo, ano, nyní to teprve ví, když vidí jeho tvář, ne, nyní se již nebojí, když je nablízku Robert. Lidé si ani nevšímají, že do nich Robert bije, nebo snad mají tak málo času, že to ani nepozorují. A za chvilku již visela Robertovi na krku, *tolik* po něm toužila, *tolik* se bála lidí, věcí, pytlů, zlodějů, cizí země, nápisů v azbuce. Robert ji musí ihned vyvést z tohoto lidského zmatku, nechce být ani na okamžik mezi těmito cizími lidmi, chce být sama s Robertem.

Robert se usmívá, jistě má také radost, že Ri konečně přijela, chlácholí ji jako dítě. „Všechno je v pořádku, venku čeká automobil, docela obyčejný automobil, sovětský gaz, to je asi jako fordka. Patří našemu ředitelovi Melamedovi, nevíš, co mě to stálo práce, než jsem jej dostal. Melamed stále bručel, že musí jet do Narkomťažpromu, počkej, ty nevíš, co to je, to je tedy lidový komisariát těžkého průmyslu, naši nejvyšší představení, tak tedy Melamed musil do Narkomťažpromu a potřeboval automobilu, ale já jsem se odvolal na jeho slib a zavolal si za svědka inženýra Stakančíka, víš, Míšu Stakančíka, ale ty ho neznáš, to se zase pletu. Počkej, už půjdeme, jen co obstarám ty nosiče, a pak tě musím představit, to je Polja, Polina Vasiljevna, další jméno nemusíš vědět, a tohle je má

žena Ri, víte, Poljo (tohle již mluvil Robert rusky), Ri Gustavovna po vašem, má žena. Tak se spolu zatím bavte, obstarám ty nosiče," pokračoval Robert německy, „víš, Ri, Polja je má tlumočnice a sekretářka, byla tak hodná, že mě doprovázela na nádraží."

Ri se podívala na Polju, na svou první ruskou známou. Nebylo možno říci, že by byla Polja oblečena špatně, ale zdálo se, že má přece jen podivné šaty. Nejdříve myslila Ri, že ani jedna z věcí, které měla na sobě, nebyly na ni šity, ale ani to nemohl býti důvod jejího divného vzhledu, Ri měla také šaty z konfekce. Pak si vzpomněla, že již někde viděla podobně střižené šaty, ano, nyní to již měla: vždyť jsou to šaty podle módy z roku 1928, takové se tehdy nosily; a proto onen divný vzhled. To se napraví, pomyslila si okamžitě, mám dost šatů a jedny dostane Polja, protože byla hodná na Roberta. Pak si všimla, že také Polja si ji prohlíží pečlivě, ale zcela jinak. V jejích očích byla zbožná úcta, jakýsi obdiv k nadpozemské bytosti. Hltala její sportovní střevíčky a cestovní kostým, dívala se u vytržení na její baret, nasazený na jedno ucho, jak předpisovala móda, soustředila pozornost na zlaté náramkové hodinky a náhrdelník z jabloneckého skla. Tento zázrak cizích věcí, zářících a lesknoucích se v přítmí nádražního perónu, působil na Polju tak, že nemohla vypravit ze sebe ani slova, bylo tedy nutno, aby Ri promluvila první. Ri však o tom marně přemýšlela, byla již hotova s prohlídkou a potřebovala nyní, aby na ni někdo promluvil, nemohla se přece stále dívat na cizotu, která ji svírala. Chtěla se již zeptat Polji, jak se jí vede, ale cítila, že by to byla nesmyslná otázka, pak chtěla cosi říci o počasí, ale ani to nebylo možné, protože nevěděla, jaké je počasí v Moskvě. Bylo třeba, aby se jí zeptala Polja, jakou měla cestu, to je přece zvykem, a pak by Ri odpovídala, jak se pa-

tří. Musila říci něco, co se jí vlastně nechtělo říci: „Tak tohle je Moskva." Zvuk Riina hlasu probudil konečně Polju z jejího údivu. Zeptala se honem Ri, jakou měla cestu, Ri jí odpovídala obvyklými slovy a rozhovor pokračoval plynule. Polja mluvila ruskou němčinou, změkčujíc slova, Ri musila přivykat tomuto přízvuku. Polja ujišťovala Ri, že se jí bude líbit v Moskvě, bude mít cizinecký konzum Insnab a tam je možno nakoupit všechno, jsou tam hory potravin za báječně levné ceny a tolik věcí, takové krásné věci, které je možno najíti ještě jen v Torgsinu, kde se všechno prodává pouze za zlato. Polja zářila, když mluvila o jídlech a věcech, Ri dobře nechápala, proč je nutno mluvit o eidamském sýru a podprsenkách jako o zázracích, jako o meteoru, který spadl z nebe. Ri také dobře nevěděla, co to znamená Insnab a Torgsin, o těchto obchodních organizacích nebo krámech jí psal sice již Robert, ale tehdy tomu Ri také dobře nerozuměla. Byla příliš unavena na vyptávání, nechala tedy žvatlat Polju o cizineckých přídělech cukru a krepdešínu, až přišel Robert a řekl, že nosiči již odnesli kufry do automobilu, že je tedy možno jet.

Ri se potácela za Robertem a Poljou, kteří jí razili cestu k východu zástupem lidí. Dostalo se jí také mnohých šťuchanců, chtělo se jí plakat a křičet, proč jen jsou lidé k ní tak suroví, proč do ní strkají, nemají ohledů, neustupují jí z místa? Dostávala rány zprava i zleva, neuměla je oplácet jako Robert a Polja, kteří se drali kupředu a strkali do lidí, jako by to byl samozřejmý způsob chůze. Ri se jen bála, že ztratí v tlačenici Roberta, držela se ho křečovitě za rukáv, nyní to již nebyla hrdinná Ri, průkopnice z Palestiny, ale malá uplakaná holčička v lese plném zlých příšer. Příšery ji obklopovaly ze všech stran, musila si ucpávat nos kapesníkem před zápachem nemytých